

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 10. septembra 2014*

„Predhodno odločanje — Direktiva 93/13/EGS — Nepošteni pogoji — Potrošniška kreditna pogodba — Člen 1(2) — Pogoj, ki temelji na obvezni zakonski določbi — Področje uporabe navedene direktive — Členi 3(1), 4, 6(1) in 7(1) — Zavarovanje terjatve z zastavno pravico na nepremičnini — Možnost uveljavljanja te zastavne pravice s prodajo na dražbi — Sodni nadzor“

V zadevi C-34/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Krajský súd v Prešove (Slovaška) z odločbo z dne 20. decembra 2012, ki je prispela na Sodišče 23. januarja 2013, v postopku

Monika Kušionová

proti

SMART Capital a.s.,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, sodnika, C. Toader (poročevalka), sodnica, in E. Jarašiūnas, sodnik,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodni tajnik: M. Aleksejev, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 5. junija 2014,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za slovaško vlado B. Ricziová, agentka,
- za nemško vlado T. Henze in J. Kemper, agenta,
- za Evropsko komisijo A. Tokár in M. van Beek, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: slovaščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288) in Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2005/29/ES z dne 11. maja 2005 o nepoštenih poslovnih praksah podjetij v razmerju do potrošnikov na notranjem trgu ter o spremembi Direktive Sveta 84/450/EGS, direktiv Evropskega parlamenta in Sveta 97/7/ES, 98/27/ES in 2002/65/ES ter Uredbe (ES) št. 2006/2004 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 149, str. 22) ob upoštevanju člena 38 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) in sodbe Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med M. Kušionovo in družbo SMART Capital a.s. (v nadaljevanju: SMART Capital) glede podrobnih pravil o uveljavljanju zastavne pravice, ustanovljene v zavarovanje hipotekarne kreditne pogodbe, in zakonitosti pogojev, določenih v tej pogodbi.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 7 Listine določa, da „[ima] [v]sakdo [...] pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, stanovanja ter komunikacij.“
- 4 Člen 38 Listine določa, da politike Evropske unije zagotavljajo visoko raven varstva potrošnikov.
- 5 Člen 47 Listine v prvem odstavku določa:
„Vsakdo, ki so mu kršene pravice in svoboščine, zagotovljene s pravom Unije, ima pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem v skladu s pogoji, določenimi v tem členu.“
- 6 V dvanajsti, trinajsti, štirinajsti in štiriindvajseti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno:

„ker nacionalni predpisi v njihovi sedanji obliki dovoljujejo le delno uskladitev; ker ta direktiva zajema zlasti pogodbene pogoje, o katerih se stranki nista dogovorili posamično; ker bi morale imeti države članice možnost, da ob upoštevanju Pogodbe [ES] potrošnikom nudijo višjo raven varstva z nacionalnimi predpisi, ki so strožji od te direktive;

ker se predpostavlja, da zakoni ali predpisi držav članic, ki neposredno ali posredno določajo pogoje v potrošniških pogodbah, ne vsebujejo nedovoljenih [nepoštenih] pogojev; ker se zato ne zdi potrebno, da bi za pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih [obveznih določbah iz zakonov ali drugih predpisov] [...] veljale določbe te direktive; ker izraz ‚obvezni zakoni ali predpisi [obvezne določbe iz zakonov ali drugih predpisov]‘ v členu 1(2) zajema tudi pravila, ki v skladu z zakonom veljajo med pogodbenima strankama, če ni bilo dogovorjeno drugače;

ker pa morajo države članice zagotoviti, da pogodbe ne vsebujejo nedovoljenih [nepoštenih] pogojev [...];

[...]

ker morajo imeti sodišča ali upravni organi držav članic na voljo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih [nepoštenih] pogojev v potrošniških pogodbah“.

7 Člen 1 Direktive 93/13 določa:

„1. Namen te direktive je približati zakone in druge predpise držav članic o nedovoljenih [nepoštenih] pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.

2. Določbe te direktive ne veljajo za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih in določbah [obveznih določbah iz zakonov ali drugih predpisov] [...]“

8 Člen 4(1) te direktive določa:

„Brez poseganja v člen 7 je treba nedovoljenost [nepoštenost] pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.“

9 Člen 6(1) navedene direktive določa, da „[d]ržave članice določijo, da nedovoljeni [nepošteni] pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika [...]“

10 Člen 7(1) iste direktive določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih [nepoštenih] pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

Slovaško pravo

11 Člen 151j(1) civilnega zakonika določa:

„Če dolg, zavarovan z zastavno pravico, ni ustrezno in pravočasno poplačan, lahko zastavni upnik začne to pravico uveljavljati. V okviru uveljavljanja zastavne pravice se lahko zastavni upnik poplača tako, kot je določeno v pogodbi, ali tako, da se zastavljena stvar proda na javni dražbi v skladu s posebnim zakonom [...], ali pa lahko zahteva poplačilo s prodajo zastavljene stvari v skladu s posebnimi zakoni [...], če ni v tem zakoniku ali v posebnem zakonu določeno drugače.“

12 Predložitveno sodišče opozarja, da navedeni odstavek 1 vsebuje prvo opombo, vstavljeno za besedno zvezo „v skladu s posebnim zakonom“, ki napotuje na zakon št. 527/2002 o prostovoljnih dražbah, ki dopolnjuje zakon slovaškega državnega sveta št. 323/1992 o notarjih in notarski dejavnosti (notarski statut), kot je bil spremenjen (v nadaljevanju: zakon o prostovoljnih dražbah), in drugo opombo za besedno zvezo „v skladu s posebnimi zakoni“, ki napotuje na zakonik o civilnem postopku in na zakonik o izvršbi.

13 Člen 151m civilnega zakonika določa:

„1. Zastavni upnik lahko zastavljeno stvar proda tako, kot je določeno v zastavni pogodbi, ali na javni dražbi, in sicer ne prej kot 30 dni od takrat, ko sta bila zastavitelj in dolžnik, če ne gre za isto osebo, obveščena o uveljavljanju zastavne pravice, razen če je v posebnem zakonu določeno drugače [...].

2. Po obvestilu o uveljavljanju zastavne pravice se lahko zastavitelj in zastavni upnik dogovorita, da lahko zastavni upnik zastavljeno stvar proda tako, kot je določeno v zastavni pogodbi, ali na javni dražbi tudi pred potekom roka iz odstavka 1.

3. Zastavni upnik, ki uveljavlja zastavno pravico zato, da bi poplačal svojo terjatev tako, kot je dogovorjeno v zastavni pogodbi, lahko kadar koli med uveljavljanjem te pravice spremeni način uveljavljanja in zastavljeno stvar proda na javni dražbi ali zahteva poplačilo s prodajo zastavljene stvari v skladu s posebnimi zakoni. Zastavni upnik mora zastavitelja obvestiti o spremembi načina uveljavljanja zastavne pravice.“
- 14 V skladu s členom 74(1) zakonika o civilnem postopku lahko sodišče odredičasne ukrepe, če je trebačasno urediti razmerja med strankami ali če obstaja tveganje, da bi bila izvršitev sodne odločbe ogrožena. V skladu s členom 76(1) tega zakonika lahko sodišče stranki naložičasne ukrepe, zlasti „da nekaj stori, opusti ali trpi“.
- 15 Zakon o prostovoljnih dražbah v členu 6 določa, da je voditelj dražbe „oseba, ki organizira dražbo in izpolnjuje merila, določena v tem zakonu in v posebnem zakonu, ter ima dovoljenje za opravljanje ustrezne dejavnosti“, v členu 7(1) pa določa, da je predlagatelj prodaje na dražbi lastnik premoženja, ki je predmet dražbe, zastavni upnik ali oseba, ki je na podlagi posebnega zakona pooblaščen, da predlaga izvedbo dražbe.
- 16 Člen 7(2) tega zakona natančneje v zvezi z zastavnim upnikom določa, da temu ni treba samo pisno izjaviti, da se lahko premoženje, ki je predmet dražbe, proda na dražbi, temveč mora tudi navesti obstoj, višino in zapadlost terjatve, za katero se v skladu s tem zakonom predlaga uveljavljanje zastavne pravice.
- 17 V skladu s členom 16(1) navedenega zakona se lahko prodaja na dražbi izvede samo na podlagi pisnega dogovora med osebo, ki je predlagala prodajo, in voditeljem dražbe.
- 18 V skladu s členom 17 zakona o prostovoljnih dražbah mora voditelj dražbe objaviti razpis prodaje na dražbi. Če je predmet prodaje stanovanje, hiša, druga nepremičnina, podjetje ali njegov del ali če je najnižja ponudba višja od 16.550 EUR, voditelj dražbe objavi razpis v registru javnih prodaj vsaj 30 dni pred začetkom prodaje na dražbi in razpis prodaje na dražbi brez odlašanja posreduje ministrstvu za objavo v *uradnem trgovskem listu*. Razpis prodaje na dražbi se posreduje tudi osebi, ki je to prodajo predlagala, dolžniku zastavnega upnika in lastniku premoženja, ki je predmet prodaje na dražbi, če ta ni dolžnik.
- 19 Člen 20(13) navedenega zakona določa, da mora biti, če je predmet prodaje na dražbi stanovanje, hiša ali druga nepremičnina, potek te prodaje določen v notarski listini, v kateri notar opozori tudi na dolžnost, naloženo prejšnjemu lastniku v skladu s členom 29(2), prvi stavek, tega zakona.
- 20 Člen 21(2) istega zakona določa, da lahko ob kršitvi njegovih določb oseba, ki meni, da so ji bile s tem kršene pravice, sodišču predlaga, naj razglasi prodajo na dražbi za nično. Ta pravica pa ugasne, če se ne uveljavi v treh mesecih po javni dražbi, razen če je razlog za razglasitev ničnosti storitev kaznivega dejanja in se prodaja nanaša na hišo ali stanovanje, v katerem je prejšnji lastnik uradno prebival.
- 21 Člen 21(4) zgoraj navedenega zakona natančneje določa, da so stranke postopka za razglasitev ničnosti prodaje na dražbi na podlagi odstavka 2 tega člena oseba, ki je predlagala prodajo, voditelj dražbe, izbrani ponudnik, prejšnji lastnik in oseba, ki zatrjuje kršitev svojih pravic v skladu z istim odstavkom 2.
- 22 Odstavek 5 navedenega člena 21 določa, da se, če izbrani ponudnik ne izpolni svojih obveznosti ali če sodišče razglasi prodajo za nično, javna dražba šteje za neveljavno od dne njene razglasitve.
- 23 Člen 29(2) zakona o prostovoljnih dražbah glede prodaje premoženja na dražbi v skladu s členom 20(13) tega zakona določa, najprej, da mora prejšnji lastnik v skladu s pogoji, določenimi v razpisu prodaje na dražbi, stvar, ki je predmet prodaje na dražbi, brez odlašanja izročiti, ko izbrani ponudnik predloži overjen prepis notarske listine in dokument, s katerim dokazuje svojo istovetnost.

Dalje, voditelj dražbe mora na kraju samem sestaviti zapisnik o izročitvi prodanega premoženja. Nazadnje, ta zapisnik zajema zlasti podroben opis stanja premoženja in okoliščin, v katerih so bile prenesene pravice in obveznosti, povezane s predmetom prodaje, ali po potrebi z njegovimi pritiklinami.

- 24 Člen 32(1) navedenega zakona določa, da voditelj dražbe, če ni določeno drugače, izkupiček od prodaje na dražbi po povračilu stroškov, poplačilu zastavnega upnika in plačilu zneska, ugotovljenega na dražbi, brez odlašanja izplača prejšnjemu lastniku.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 25 M. Kušionová je 26. februarja 2009 z družbo SMART Capital sklenila potrošniško kreditno pogodbo, ki se je nanašala na znesek 10.000 EUR. V zavarovanje terjatve je bila na družinski hiši, v kateri prebiva tožeča stranka v postopku v glavni stvari, ustanovljena hipoteka.
- 26 M. Kušionová je pri Okresný súd Humenné (okrožno sodišče v Humennéju) proti družbi SMART Capital vložila tožbo za razglasitev ničnosti kreditne pogodbe in pogodbe, na podlagi katere je bila ustanovljena zastavna pravica, pri čemer je zatrjevala, da so pogodbeni pogoji, ki jo vežejo v razmerju do tega podjetja, nepošteni. To prvostopenjsko sodišče je kreditno pogodbo razglasilo za delno nično, pri čemer je ugotovilo, da so nekateri pogodbeni pogoji nepošteni. Pogodba, na podlagi katere je bila ustanovljena zastavna pravica, pa je bila razglašena za nično v celoti. Zoper to sodbo sta se pritožili obe stranki. Stranki sta vložili pritožbo pri Krajský súd v Prešove (regijsko sodišče v Prešovu).
- 27 Predložitveno sodišče želi izvedeti, ali je eden od pogojev pogodbe, na podlagi katere je bila ustanovljena zastavna pravica, namreč pogoj v zvezi z zunajsodnim uveljavljanjem zastavne pravice na nepremičnini, ki jo je v zavarovanje ustanovil potrošnik, nepošten, in opozarja, da ta pogoj upniku omogoča, da zastavno pravico uveljavlja brez sodnega nadzora.
- 28 Predložitveno sodišče pa je v okviru te presoje poudarilo dodatno težavo, namreč da zadevni pogoj temelji na zakonski določbi, to je členu 151j civilnega zakonika.
- 29 Ker je mogoče pogodbene pogoje, nad katerimi mora predložitveno sodišče zagotoviti sodni nadzor, opredeliti kot nepoštene v smislu Direktive 93/13 in ker eden od teh pogojev temelji na zakonski podlagi, navedeno sodišče meni, da je rešitev spora o glavni stvari odvisna od razlage prava Unije.
- 30 Krajský súd v Prešove je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba [Direktivo 93/13] in [Direktivo 2005/29] glede na člen 38 [Listine] razlagati tako, da nasprotujeta zakonski določbi države članice, kot je člen 151j(1) civilnega zakonika v povezavi z drugimi zakonskimi določbami, ki so predmet postopka v glavni stvari, ki upniku omogoča, da brez presoje pogodbenih pogojev s strani sodišča zahteva izpolnitev obveznosti iz nepoštenih pogodbenih pogojev tako, da začne izvršbo na nepremičnini v lasti potrošnika, ki je dana za zavarovanje, čeprav se stranki ne strinjata glede vprašanja, ali gre za nepoštene pogodbene pogoje?

2. Ali zakonske določbe Evropske unije, navedene v prvem vprašanju, nasprotujejo določbi nacionalnega prava, kot je člen 151j(1) civilnega zakonika v povezavi z drugimi zakonskimi določbami, ki so predmet postopka v glavni stvari, ki upniku omogoča, da brez presoje pogodbenih pogojev s strani sodišča zahteva izpolnitev obveznosti iz nepoštenih pogodbenih pogojev tako, da začne izvršbo na nepremičnini v lasti potrošnika, ki je dana za zavarovanje, čeprav se stranki ne strinjata glede vprašanja, ali gre za nepoštene pogodbene pogoje?

3. Ali je treba sodbo Sodišča [Simmenthal, EU:C:1978:49] razumeti tako, da nacionalno sodišče zaradi doseganja cilja direktiv, navedenih v prvem vprašanju, glede na člen 38 [Listine] ne bo uporabilo določb nacionalnega prava, kot je člen 151j(1) civilnega zakonika v povezavi z drugimi zakonskimi določbami, ki so predmet postopka v glavni stvari, ki upniku omogočajo, da brez presoje pogodbenih pogojev s strani sodišča zahteva izpolnitev obveznosti iz nepoštenih pogodbenih pogojev tako, da začne izvršbo na nepremičnini v lasti potrošnika, ki je dana za zavarovanje, s čimer se kljub sporu med strankama izogne sodnemu nadzoru pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti?
4. Ali je treba člen 4 [Direktive 93/13] razlagati tako, da pogodbeni pogoji v pogodbi, ki jo je potrošnik sklenil brez pomoči odvetnika, ki upniku omogoča, da začne zunajsodno izvršbo na podlagi zastavne pravice brez nadzora sodišča, ne upošteva temeljnega načela prava Unije v zvezi s sodnim nadzorom pogodbenih pogojev po uradni dolžnosti in je zato nepošten tudi takrat, kadar besedilo takega pogodbenega pogoja temelji na določbi nacionalnega prava?“

Razvoj dogodkov po vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 31 Slovaška vlada je na obravnavi, ki je potekala 5. junija 2014, Sodišče obvestila, da so bila zaradi sprejetja zakona št. 106/2014 Z.z. z dne 1. aprila 2014, ki se uporabi za vse pogodbe, ki se izvajajo po 1. juniju 2014, spremenjena postopkovna pravila glede uveljavljanja zastavne pravice.
- 32 Natančneje, člen V(7) tega zakona naj bi dopolnil člen 21(2) zakona o prostovoljnih dražbah, tako da naj bi ta člen odslej določal:

„Če se izpodbija veljavnost pogodbe, na podlagi katere je bila ustanovljena zastavna pravica, ali če so bile kršene določbe tega zakona, lahko oseba, ki meni, da so ji bile s tem kršene pravice, sodišču predlaga, naj razglasi prodajo [...] za nično [...].“

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost vprašanj za predhodno odločanje

- 33 Nemška vlada primarno meni, da prvi dve vprašanji, ki ju je predložitveno sodišče predložilo v predhodno odločanje, nista dopustni.
- 34 Najprej, predložitveno sodišče naj ne bi predložilo niti dejanskih niti pravnih elementov, potrebnih za to, da bi lahko Sodišče na navedeni vprašanji koristno odgovorilo. Na eni strani naj možnost uveljavljanja zavarovanja brez sodnega nadzora ne bi bilo vprašanje, ki bi se nanašalo na nepošteno poslovno prakso. Na drugi strani naj se predložitveno sodišče ne bi z ničemer konkretno sklicevalo na določbe Direktive 2005/29.
- 35 Dalje, ti vprašanji naj bi bili teoretični, odgovor na taka vprašanja pa naj ne bi bil v pristojnosti Sodišča. Ker naj namreč družba SMART Capital zastavne pravice še ne bi začela uveljavljati, naj položaj, ki ga je opisalo predložitveno sodišče, ne bi obstajal.
- 36 Nazadnje, postopek v glavni stvari naj bi se nanašal na ničnost kreditne pogodbe in dogovor, na podlagi katerega je bila ustanovljena zastavna pravica. Predložitveno sodišče pa naj bi želelo s prvima dvema vprašanjema zlasti pridobiti presojo o skladnosti nacionalnih postopkovnih določb z Direktivo 93/13. Ker pa je cilj te direktive približevanje zakonodaj držav članic glede nepoštenih pogojev, naj bi se navedena direktiva nanašala le na pogoje, določene v pogodbah, in ne na pogoje uveljavljanja take zastavne pravice, ki jih določa nacionalno pravo.

- 37 Slovaška vlada – čeprav priznava, da predlog za sprejetje predhodne odločbe vsebuje nekatere pomanjkljivosti – meni, da sta prvi dve vprašanji predložitvenega sodišča dopustni. Evropska komisija pa je na obravnavi zatrjevala, da pogoji za nedopustnost, kot jih je opredelilo Sodišče v sklepu SKP (C-433/11, EU:C:2012:702), v obravnavanem primeru niso izpolnjeni in da sta ti vprašanji zato dopustni.
- 38 V zvezi s tem je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča za vprašanja v zvezi z razlago prava Unije, ki jih nacionalna sodišča postavijo v pravnem in dejanskem okviru, ki so ga pristojna opredeliti sama in katerega pravilnosti Sodišče ne preizkuša, velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo nacionalno sodišče, zavrne le, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora v postopku v glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov, potrebnih za to, da bi lahko koristno odgovorilo na postavljena vprašanja (sodba Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, točka 27 in navedena sodna praksa).
- 39 Prvič, poudariti je treba, da se prvo vprašanje za predhodno odločanje poleg tega, da se sklicuje na Direktivo 93/13, sklicuje tudi na Direktivo 2005/29. Kot pa je pravilno zatrjevala nemška vlada, je predložitveno sodišče zadnjo direktivo le navedlo, ne da bi pojasnilo, zakaj je njena razlaga potrebna za rešitev spora o glavni stvari. Poleg tega tudi ni pojasnilo, v kakšnem okviru bi lahko postopek uveljavljanja zastavne pravice, ki ga tožeča stranka v postopku v glavni stvari izpodbija, pomenil nepošteno poslovno prakso.
- 40 Kar, dalje, zadeva predmet tega predloga za sprejetje predhodne odločbe, se ta nanaša na obseg členov 1(2), 3(1), 4, 6(1) in 7(1) Direktive 93/13, torej na določbe, s katerimi je zakonodajalec Unije določil izjeme od področja uporabe te direktive, opredelil pojem nepoštenega pogoja, določil pravilo, po katerem nepošteni pogoj ni zavezujoč za potrošnika, in pojasnil, da morajo države članice zagotoviti, da obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev.
- 41 Zato bo na vprašanja, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, odgovorjeno samo glede določb Direktive 93/13.
- 42 Drugič, to, da zastavna pravica še ni bila popolnoma uveljavljena, ne pomeni, da sta navedeni vprašanji hipotetični. Na eni strani je predložitveno sodišče poudarilo, da je družba SMART Capital proti potrošniku dejansko sprožila postopke, da bi se prodala nepremičnina, ki je bila dana za zavarovanje. Na drugi strani, tudi če uveljavljanje zastavne pravice ne bi bilo zaključeno, se vprašanja ne nanašajo toliko na to, ali je bila prodaja izvedena, kot na to, ali lahko upnik zakonito izvede tako prodajo in ali ima dolžnik na voljo pravna sredstva za izpodbijanje uveljavljanja.
- 43 Vprašanja za predhodno odločanje zato niso hipotetična in predlagana razlaga določb Direktive 93/13 je potrebna za rešitev spora o glavni stvari.
- 44 Glede na zgoraj navedeno je treba tako predlog za sprejetje predhodne odločbe razglasiti za dopusten.

Vsebinska presoja

Prvo, drugo in tretje vprašanje

- 45 Treba je pojasniti, da se, čeprav je v prvem vprašanju naveden le člen 38 Listine, ta predlog za sprejetje predhodne odločbe v bistvu nanaša na člen 47 Listine in da je ta v njem med drugim naveden med več upoštevni elementi prava Unije. Ker se s prvim, drugim in tretjim vprašanjem predložitvenega

sodišča želijo ugotoviti raven varstva, ki se zagotavlja potrošnikom, in pravna sredstva, ki jih imajo ti na voljo, je treba ta člen dodati med instrumente prava Unije, glede katerih predložitveno sodišče Sodišču predlaga, naj mu poda razlago.

- 46 Predložitveno sodišče s prvimi tremi vprašanji, ki jih je treba preučiti skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba določbe Direktive 93/13 ob upoštevanju členov 38 in 47 Listine razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, kot je ta v postopku v glavni stvari, ki omogoča poplačilo terjatve, ki temelji na morda nepoštenih pogodbenih pogojih, z zunajsodnim uveljavljanjem zastavne pravice na nepremičnini, ki jo je v zavarovanje ustanovil dolžnik. Če je odgovor pritrdilen, želi navedeno sodišče izvedeti, ali je treba v skladu s sodno prakso iz sodbe *Simmenthal* (EU:C:1978:49) zavrniti uporabo teh nacionalnih določb.
- 47 Prvič, opozoriti je treba, da člen 38 Listine določa, da politike Unije zagotavljajo visoko raven varstva potrošnikov. Člen 47 Listine se nanaša na pravico do učinkovitega pravnega sredstva. Ti zahtevi veljata za izvajanje Direktive 93/13 (glej v tem smislu sodbo *Pohotovost*, EU:C:2014:101, točka 52).
- 48 Drugič, Sodišče je v sodni praksi že ugotovilo, da sistem varstva, uveden z Direktivo 93/13, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske sposobnosti in ravni obveščenosti, zaradi česar pristopi k pogojem, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik in na vsebino katerih ne more vplivati (sodbe *Pohotovost*, EU:C:2014:101, točka 39 in navedena sodna praksa; *Kásler in Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 39 in navedena sodna praksa, ter *Sánchez Morcillo in Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, točka 22).
- 49 V zvezi z uveljavljanjem zavarovanj, povezanih s kreditnimi pogodbami, ki jih sklenejo potrošniki, je treba ugotoviti, da Direktiva 93/13 ne vsebuje nobenih določb glede uveljavljanja zastavnih pravic.
- 50 Vendar iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je, kadar v pravu Unije nacionalni mehanizmi za izvršbo niso usklajeni, notranji pravni red posamezne države članice tisti, ki na podlagi načela procesne avtonomije določi taka pravila, vendar le, če niso manj ugodna od tistih, ki veljajo za primerljive položaje, za katere velja nacionalno pravo (načelo enakovrednosti), in da z njimi ni praktično onemogočeno ali preveč oteženo izvrševanje pravic, ki jih priznava pravo Unije (načelo učinkovitosti) (glej v tem smislu sodbi *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, točka 50 in navedena sodna praksa, in *Pohotovost*, EU:C:2014:101, točka 46).
- 51 V zvezi z načelom enakovrednosti je treba poudariti, da Sodišče nima na voljo ničesar, kar bi vzbujalo dvom o skladnosti ureditve iz postopka v glavni stvari s tem načelom.
- 52 V zvezi z načelom učinkovitosti je treba opozoriti, da je Sodišče že presodilo, da je treba vsak položaj, v katerem se postavi vprašanje, ali neka nacionalna procesna določba onemogoča ali pretirano otežuje uporabo prava Unije, preizkusiti ob upoštevanju položaja te določbe v celotnem postopku ter poteka postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi organi (sodba *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, C-413/12, EU:C:2013:800, točka 34 in navedena sodna praksa).
- 53 Poleg tega posebnosti postopkov, ki med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom potekajo v nacionalnem okviru, ne smejo pomeniti sredstva, ki bi lahko vplivalo na pravno varstvo, ki ga morajo potrošniki imeti v skladu z določbami Direktive 93/13 (glej v tem smislu sodbi *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, točka 55 in navedena sodna praksa, in *Aziz*, EU:C:2013:164, točka 62).
- 54 Tako je treba v položaju, kot je ta v postopku v glavni stvari, ugotoviti, v katerem okviru bi bilo praktično onemogočeno ali pretirano oteženo uveljavljanje varstva, ki se priznava z navedeno direktivo.

- 55 V obravnavanem primeru je iz spisa razvidno, da člen 151m(1) civilnega zakonika v povezavi s členom 17(3) zakona o prostovoljnih dražbah določa, na eni strani, da je mogoče prodajo na dražbi izpodbijati v roku 30 dni od obvestitve o uveljavljanju zastavne pravice in, na drugi strani, da ima oseba, ki izpodbija podrobna pravila te prodaje, v skladu s členom 21(2) istega zakona za ukrepanje na voljo tri mesece po javni dražbi.
- 56 Čeprav se z Direktivo 93/13 zahteva, da v sporih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom zunaj kroga pogodbenih strank pozitivno posreduje nacionalno sodišče, ki odloča o takih sporih (sodbi *Asbeek Brusse in de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, točka 39 in navedena sodna praksa, in *Pohotovost*, EU:C:2014:101, točka 40 in navedena sodna praksa), pa se ne more zahtevati, da se s spoštovanjem načela učinkovitosti v celoti nadomesti popolna pasivnost zadevnega potrošnika (glej v tem smislu sodbo *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, točka 47).
- 57 Brez poseganja v preverjanja, ki jih mora izvesti predložitveno sodišče, povezava rokov, ki jih določa nacionalna zakonodaja, ki je predmet postopka v glavni stvari, in na katere je bilo opozorjeno v točki 55 te sodbe, ni primerljiva ne z rokom 20 dni, ki je bil predmet postopka v zadevi, v kateri je bila izdana sodba *Banco Español de Crédito* (EU:C:2012:349), niti z okoliščinami v zadevi, v kateri je bila izdana sodba *Aziz* (EU:C:2013:164, točke od 57 do 59), v katerih potrošnik s tožbo zoper take ukrepe ni mogel uspeti.
- 58 Poleg tega morajo države članice – da se ohranijo pravice, ki jih imajo potrošniki na podlagi Direktive 93/13 – zlasti v skladu s členom 7(1) te direktive sprejeti zaščitna podrobna pravila za preprečevanje nadaljnje uporabe pogojev, ki se opredelijo za nepošteno. To je potrjeno tudi s štiriindvajseto uvodno izjavo te direktive, v kateri je pojasnjeno, da morajo imeti sodišča ali upravni organi držav članic za to na voljo ustrezna in učinkovita sredstva.
- 59 Natančneje, v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča glede načela lojalnega sodelovanja, ki je odslej določeno v členu 4(3) PEU, morajo države članice, čeprav jim je pridržana izbira sankcij, zlasti zagotoviti, da so sankcije, ki se uporabijo za kršitve prava Unije, učinkovite, sorazmerne in odvračilne (glej v tem smislu sodbo *LCL Le Crédit Lyonnais*, C-565/12, EU:C:2014:190, točka 44 in navedena sodna praksa).
- 60 Glede učinkovitosti in odvračilnosti je na eni strani v pisnih stališčih, ki jih je slovaška vlada predložila Sodišču, pojasnjeno, da lahko nacionalno sodišče na podlagi členov 74(1) in 76(1) zakonika o civilnem postopku med takim postopkom zunajsodnega uveljavljanja zastavne pravice sprejme kateri koli začasni ukrep, s katerim prepreči nadaljnjo izvedbo take prodaje.
- 61 Na drugi strani, kot je bilo opozorjeno v točkah 31 in 32 te sodbe, se zdi, da so bila z zakonom št. 106/2014 z dne 1. aprila 2014, ki je začel veljati 1. junija 2014 in ki se uporabi za vse pogodbe, na podlagi katerih so bile ustanovljene zastavne pravice in ki se izvajajo po tem datumu, spremenjena postopkovna pravila, ki se uporabijo za pogoj, kot je ta v postopku v glavni stvari. Natančneje, člen 21(2) zakona o prostovoljnih dražbah v veljavni različici naj bi sodišču omogočal, da v primeru izpodbijanja veljavnosti pogoja glede zastavne pravice razglasi prodajo za nično, kar bi retrospektivno postavilo potrošnika v položaj, ki je skoraj podoben začetnemu, in tako odprava škode, ki bi mu nastala v primeru nezakonitosti prodaje, ne bi bila omejena zgolj na denarno nadomestilo.
- 62 Glede sorazmernosti sankcije je treba posebno pozornost posvetiti temu, da je premoženje, na katero se nanaša postopek zunajsodnega uveljavljanja zastavne pravice, ki je predmet postopka v glavni stvari, nepremičnina, ki je družinsko bivališče potrošnika.
- 63 Izguba družinskega bivališča namreč ni samo mogoč resen poseg v pravice potrošnikov (sodba *Aziz*, EU:C:2013:164, točka 61), temveč tudi postavitve družine zadevnega potrošnika v posebej negotov položaj (glej v tem smislu sklep predsednika Sodišča *Sánchez Morcillo in Abril García*, EU:C:2014:1388, točka 11).

- 64 Evropsko sodišče za človekove pravice je v zvezi s tem ugotovilo, da je izguba bivališča med najhujšimi posegi v pravico do spoštovanja stanovanja in da bi morala imeti vsaka oseba, za katero obstaja nevarnost tako velikega posega, možnost, da zahteva preizkus sorazmernosti tega ukrepa (glej sodbi ESČP McCann proti Združenemu kraljestvu, št. 19009/04, točka 50, ESČP 2008, in Rousk proti Švedski, št. 27183/04, točka 137).
- 65 V pravu Unije je pravica do stanovanja temeljna pravica, zagotovljena s členom 7 Listine, ki jo mora predložitveno sodišče upoštevati v zvezi z izvajanjem Direktive 93/13.
- 66 Sodišče je natančneje glede posledic prisilne izselitve potrošnika in njegove družine iz bivališča, ki je njihovo glavno prebivališče, že poudarilo pomembnost tega, da ima nacionalno sodišče na voljočasne ukrepe, ki omogočajo prekinitve ali pretrganje nezakonitega postopka izvršbe na podlagi hipoteke, če se taki ukrepi izkažejo za potrebne, da se zagotovi učinkovitost varstva, ki se želi doseči z Direktivo 93/13 (glej v tem smislu sodbo Aziz, EU:C:2013:164, točka 59).
- 67 V obravnavanem primeru se zdi, da bi lahko bila možnost, ki jo ima pristojno nacionalno sodišče, da odredi kateri koli začasni ukrep, kot je ta, opisan v točki 60 te sodbe, primeren in učinkovit ukrep za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.
- 68 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je treba določbe Direktive 93/13 razlagati tako, da ne nasprotujejo nacionalni ureditvi, kot je ta v postopku v glavni stvari, ki omogoča poplačilo terjatve, ki temelji na morda nepoštenih pogodbenih pogojih, z zunajsodnim uveljavljanjem zastavne pravice na nepremičnini, ki jo je v zavarovanje ustanovil dolžnik, če s to ureditvijo ni praktično onemogočeno ali pretirano oteženo varstvo pravic, ki jih ta direktiva priznava potrošniku, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.
- 69 Ob upoštevanju odgovora na prvi del prvih treh vprašanj, na njihov drugi del, ki se nanaša na vpliv sodne prakse iz sodbe Simmenthal (EU:C:1978:49) na nacionalno ureditev, ki omogoča zunajsodno uveljavljanje zastavne pravice, ni treba odgovoriti.

Četrto vprašanje

- 70 Predložitveno sodišče s četrtem vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4 Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotuje pogodbenemu pogoju iz pogodbe, ki jo prodajalec ali ponudnik sklene s potrošnikom, čeprav vsebina tega pogoja izhaja iz zakonske določbe.
- 71 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da to, da je nacionalno sodišče vprašanje za predhodno odločanje formalno oblikovalo tako, da se je sklicevalo na nekatere določbe prava Unije, ni ovira za to, da bi Sodišče nacionalnemu sodišču predložilo vse elemente razlage, ki bi lahko bili koristni pri sojenju o zadevi, o kateri odloča, ne glede na to, ali jih je nacionalno sodišče v vprašanjih navedlo. Glede tega mora Sodišče iz vseh elementov, ki jih je predložilo nacionalno sodišče, zlasti iz obrazložitve predložitvene odločbe, zbrati elemente prava Unije, ki jih je treba razložiti ob upoštevanju predmeta spora (sodba Vicoplus in drugi, od C-307/09 do C-309/09, EU:C:2011:64, točka 22 in navedena sodna praksa).
- 72 Dalje, v delu, v katerem se predložitveno sodišče obširno sklicuje na izključitev pogodbenih pogojev, ki temeljijo na zakonskih določbah notranjega prava, s področja uporabe Direktive 93/13, je treba ugotoviti, da se, čeprav se v predlogu za sprejetje predhodne odločbe ne sklicuje na člen 1(2) te direktive, četrto vprašanje implicitno, vendar nujno nanaša na to določbo. Zato je treba šteti, da se ta predlog za sprejetje predhodne odločbe nanaša na člen 1(2) navedene direktive.

- 73 Nazadnje, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da lahko Sodišče v okviru izvajanja pristojnosti za razlago prava Unije, ki mu je podeljena s členom 267 PDEU, razlaga splošna merila, ki jih je zakonodajalec Unije uporabil za opredelitev pojma nepoštenega pogodbenega pogoja (glej v tem smislu sklep Pohotovost, C-76/10, EU:C:2010:685, točka 60 in navedena sodna praksa). Vendar mora predložitveno sodišče ob upoštevanju teh meril odločiti o konkretni opredelitvi posameznega pogodbenega pogoja glede na okoliščine obravnavane zadeve. Iz tega izhaja, da se mora Sodišče omejiti na to, da predložitvenemu sodišču poda smernice, ki jih mora to upoštevati pri presoji nepoštenosti zadevnega pogoja (sodbi Aziz, EU:C:2013:164, točka 66 in navedena sodna praksa, in Kásler in Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, točka 45, ter sklep Sebestyén, C-342/13, EU:C:2014:1857, točka 25).
- 74 Čeprav člen 1(1) Direktive 93/13 opredeljuje področje uporabe te direktive, odstavek 2 istega člena določa izključitev za pogodbene pogoje, ki temeljijo na obveznih določbah iz zakonov ali drugih predpisov.
- 75 Slovaška in nemška vlada v zvezi s tem Sodišču predlagata, naj odgovori, da je pogodbeni pogoj iz postopka v glavni stvari, namreč prodaja na prostovoljni dražbi, zajet z navedeno izključitvijo. Komisija, nasprotno, meni, da bi bil ogrožen polni učinek določb Direktive 93/13, če bi bil primer, kot je ta iz postopka v glavni stvari, zajet s tako izključitvijo.
- 76 Sodišče je že imelo priložnost opozoriti, da člen 1(2) Direktive 93/13 določa izključitev iz njenega področja uporabe, ki se nanaša na pogoje, ki temeljijo na obveznih določbah iz zakonov in drugih predpisov (glej v tem smislu sodbo RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, točka 25).
- 77 Opozoriti je treba, da je treba to izjemo – kot vsako izjemo – ob upoštevanju cilja navedene direktive, to je varstvo potrošnikov pred nepoštenimi pogoji, vnesenimi v pogodbe, ki jih prodajalec ali ponudnik sklene s potrošniki, razlagati ozko.
- 78 V obravnavanem primeru je iz sodbe RWE Vertrieb (EU:C:2013:180) razvidno, da ta izključitev določa izpolnitev dveh pogojev. Prvič, pogodbena določba mora temeljiti na določbi iz zakona ali drugega predpisa in, drugič, ta določba mora biti obvezna.
- 79 V zvezi s tem je treba poudariti, da mora nacionalno sodišče, da bi ugotovilo, ali je pogodbeni pogoj izključen s področja uporabe Direktive 93/13, preveriti, ali ta pogoj temelji na določbah nacionalnega prava, ki med pogodbenima strankama veljajo ne glede na njuno izbiro, ali na tistih, ki se uporabijo podredno, torej če se stranki v zvezi s tem nista dogovorili drugače (glej v tem smislu sodbo RWE Vertrieb, EU:C:2013:180, točka 26).
- 80 Glede na zgoraj navedeno je treba na četrto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 1(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da je pogodbeni pogoj iz pogodbe, ki jo prodajalec ali ponudnik sklene s potrošnikom, izključen s področja uporabe te direktive samo, če navedeni pogodbeni pogoj temelji na vsebini obvezne določbe iz zakona ali drugega predpisa, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.

Časovni učinki te sodbe

- 81 Slovaška vlada Sodišču predlaga, naj – če ugotovi, da je treba določbe Direktive 93/13 razlagati tako, da je treba pred zunajsodnim uveljavljanjem zastavne pravice, kot je to v postopku v glavni stvari, obvezno opraviti sodni nadzor – določi časovne učinke te sodbe.
- 82 Glede na odgovor na prva tri vprašanja na ta predlog slovaške vlade ni treba odgovoriti.

Stroški

83 Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Določbe Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da ne nasprotujejo nacionalni ureditvi, kot je ta v postopku v glavni stvari, ki omogoča poplačilo terjatve, ki temelji na morda nepoštenih pogodbenih pogojih, z zunajsodnim uveljavljanjem zastavne pravice na nepremičnini, ki jo je v zavarovanje ustanovil dolžnik, če s to ureditvijo ni praktično onemogočeno ali pretirano oteženo varstvo pravic, ki jih ta direktiva priznava potrošniku, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.**
2. **Člen 1(2) Direktive 93/13 je treba razlagati tako, da je pogodbeni pogoj iz pogodbe, ki jo prodajalec ali ponudnik sklene s potrošnikom, izključen s področja uporabe te direktive samo, če navedeni pogodbeni pogoj temelji na vsebini obvezne določbe iz zakona ali drugega predpisa, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.**

Podpisi